

Fortielsens sensur

Det synes å være en rådende oppfatning at kampen for det frie ord forlengst er brakt til seier her hjemme. Men så enkelt er det dessverre ikke – det har vi etterhvert fått litt for mange vitnesbyrd om. Ennå fins det midler til å kverke uønskede meninger.

Ett av de farligste, og det mest brukte, er det vi med to ord kan kalle *fortielsens sensur*.

Her i Orientering fikk vi gjennom en årrekke oppleve metoden på nært hold. Gjennom åtte samfulle år, fra starten i 1953 til eksklusjonsvedtaket i 1960, forekom ordet Orientering praktisk talt aldri i et eneste av Arbeiderpartiets aviser – all polemikk, all debatt og enhver henvisning til synspunkter var bannlyst. Bladet og alt det stod for, skulle ties i hjel.

Ja, så godt var metoden innarbeidet at aviser som Telemark Arbeiderblad og Hamar Arbeiderblad strøk henholdsvis SF's og NKPs navn fra radioprogrammene der de to partier skulle delta. TA nektet sågar å ta inn en beriktigelse fra kringkastingssjefen i forbindelse med avisens skriverier om valgkampen i radio og fjersyn.

Og en slik fortielse var regelen heller enn unntaket gjennom den kalde krigens mest tilfrosne periode. Dagbladet stod da praktisk talt alene om å bringe avvikende synspunkter og slippe til en debatt om forsvars- og utenrikspolitiske spørsmål.

Vi er også fristet til å minne om at Aftenpostens styre for ikke så mange år siden nedla forbud mot enhver anmeldelse av Axel Jensens «Line» der i avisen. Komisk – javel, men som symptom alvorlig nok.

Langt alvorligere synes vi likevel det er med den bannbulle som nå tydeligvis har rammet Andreas Edwiens «Dogmet om Jesus», utkommet på Pax forlag. Alvorlig fordi boykotten her er mer omfattende, og fordi det igjen er «farlige» meninger som for enhver pris skal holdes utenfor en almene bevissthet.

Jens Børneboe som anmeldte boken her i Orientering karakteriserte den som «en sober, ærlig og dypt alvorlig bok... et legemiddel mot tidens frykteligste sykdom: angsten for, og mistilliten til, vårt eget intellekt». Og de to store København-avisene, Ekstra-bladet og BT, brakte sine anmeldelser – i form av helsides artikler.

Men ledende kirkelige aviser og tidsskrifter her hjemme har nektet å omtale boken, ja mer enn det: de har gått til en regulær annonse-boykott. Det gjelder selv annonser som nøyer seg med å gjengi bokens titler!

Heller ikke konservative aviser som Aftenposten eller Morgenbladet har funnet boken verdig til omtale.

Så helt overrasket blir man likevel ikke over dette når man vet at Edwiens forrige bok i en kronikk i Aftenposten, av en nåværende professor i teologi, ble betegnet som «en fra kirkelig synspunkt farlig bok».

Men at også Kringkastingen tar del i denne fortielsen, finner vi alarmerende.

Til sammenlikning nevner vi at Philip Houms bok som forelå samtidig, ble lansert i radio fjersyn samme dag den utkom. Edwien er teolog, Houm ikke. Men Houm støtter seg til visse halvortodokse teologiske retninger, Edwien søker å påpeke det feilaktige i Jesu verdensbilde «som grunnlag for hans uholdbare dualisme, og for illusjonen om hans oppstandelse». Og etter det Orientering erfarer, skal programledelsen ha bøydd seg for henstillinger fra kirkelig hold om ikke å omtale Edwiens bok.

Hvis dette er riktig, er det all grunn til å ta affære. En redegjørelse fra programledelsen må man i alle tilfelle kunne forlange. For uansett hva man personlig mener om dette spørsmålet, må det være klinkende klart at også Edwiens synspunkter har krav på å komme til orde – ihvertfall i NRK

¹ Redaktør Kjell Cordtsen, f. 1939.

som ikke er et monopol for spesielle trosretninger hverken i religiøse eller andre spørsmål.

Dette er nemlig sakens virkelige poeng: Har man bestemt seg for å ha et demokrati, får man også betale dets pris. Og prisen er blant annet en fri meningsbrytning på alle samfunnets områder – politiske, som moralske og filosofiske – selv om det iblant kan virke anstøtelig på dem som tror seg å forvalte makten og sannheten nå og i all evighet.